

Tadeáš Bejdl: Magie a její role ve vybraných staroseverských ságách

Bakalářská práce, FHS UK 2019

Posudek vedoucího práce

Předkládaná bakalářská práce zkoumá roli magie v staroseverské literatuře, konkrétně v rodových ságách a v ságách o dávnověku. Po uvedení do kontextu představuje autor svou výzkumnou strategii: materiálu hodlá položit čtyři výzkumné otázky - jaký je status mágů, jsou-li jejich schopnosti dědičné, jaké je u nich rozdělení z hlediska genderu a jaký postoj k mágům ságy zaujímají. V kapitole „Výzkum“ pak cituje (u Ságy o Hrólfu Krakim překládá) pasáže ze ság, které se mágů týkají. Poté u jednotlivých postav (v některých ságách je jen jedna, v dalších jsou dvě až čtyři) postupně zodpoví jednotlivé otázky, které pak v „Diskuzi“ komparuje vnitro- i mezižánrově a srovnává své výsledky s dosavadním bádáním. Poté porovnává – na základě sekundární literatury – svá zjištění se situací ve středověké kontinentální Evropě. Následuje závěrečné shrnutí a porovnání.

Zpracovaný primární materiál je dostatečný, zahrnuje tři ságy rodové a dvě ságy o dávnověku, s kterými autor pracuje v překladu do češtiny resp. angličtiny. Autor z něj dochází k závěru, že ságy rodové vnímají provozovatele magie jako „běžné spoluobčany“ – (s.30) – což je sice formulačně anachronismus, ale obsahově postřeh, který je v souladu s celkovou s charakteristickou tohoto žánru. Autorovo zjištění o negativním přístupu ság o dávnověku k mágům dává také smysl (byť opět formulace „posun k horšímu přístupu k magii“ není nejšťastnější – s. 31), jelikož tyto ságy jsou celkově schematičtější, od běžné reality vzdálenější a magie je v nich příznakovou charakteristikou. V otázce dědičnosti magických schopností pak autor zjišťuje, že kombinace určitého nadání a nutnosti učení je v ságách rodových běžná, ságy o dávnověku se o tyto detaily nezajímají, neboť role mágů je schematizovaná. V otázce genderu nepřekvapí zjištění, že je magie ženskou doménou.¹ Čtvrtá otázka (postoj ság k mágům) se velmi prolíná s první, v jejímž rámci už byly některé postřehy formulovány a závěry se zde nijak neliší. Ke kapitole srovnání s kontinentem by bylo možno mít řadu výhrad (např. literatura staroseverská by měla být srovnávána s kontinentální literaturou, ne historickými pracemi), nicméně je třeba ocenit, že autorovi umožnila vytvořit osu, kterou v „Závěru“ dobře formuluje a která ukazuje posun v postoji k magii od ság rodových přes ságy o dávnověku až po situaci na kontinentu. Tato osa je

¹ Závěr by se dal rozvinout z pohledu teorií Carol Cloverové o jednogenderové společnosti, kde se individuum jen pohybuje na ose aktivní-pasivní.

samozřejmě pouze utříděním materiálu z určitého hlediska, nikoli časovou posloupností a jinými slovy lze totéž formulovat tak, že ságy o dávnověku jsou ovlivněné křesťanským diskurzem více než rodové. Je to však samostatný a relevantní závěr, který vypovídá i o úrovni schematizace: vernakulární žánry jsou skutečně (křesťanské) ideologii podřízeny méně.

V práci najdeme věcné přehmaty (Ári není Učenlivý, ale Učený; kde se vzaly „ságy o apoštolech“ a „o historii“? - bez udání zdroje – s.3; *galdr* je substantivum, nemůže být přeloženo infinitivem „zpívat“ – s.7 atd.). To jsou však detaily. Hlavním nedostatkem práce je velké množství chyb pravopisných a překlepů (namátkou „prvky přežívali“ – s.6, opakovaně „similiarita“ – s. 31; „konzultovat se Sámi“ – s.33) a inventivní či spíše chybějící interpunkce, jež činí text obtížně čitelný a posunuje jen na hranici přijatelnosti, neboť i stylistická úroveň a formulační zdatnost jsou na velmi nízké úrovni - v některých pasážích se prolíná hovorové vyprávění se snahou o odborný styl, časté je vyšinutí z vazby či chybné předložkové vazby a občas věty nedrží gramaticky pohromadě a nedávají tak smysl (např. *Vyvstává tedy otázka zda bylo myšleno, že dědičný je pouze um pro provozování magii, avšak stále je k němu zapotřebí jistých věcíh mimo jiné i písních* –s.12; *nerovnost mezi muži a ženami je zapříčiněno kvůli tomu, že muži i ženy nebyli spojováni s magií ten samý okamžik a tak nedošlo k jejich kompletnímu začlenění do magické sféry* – s. 35).

Celkově lze konstatovat, že tato nepřilíš rozsáhlá práce zpracovává přiměřené množství primární i sekundární literatury a některá zjištění, která evidentně vyzoroval autor sám čtením primárních textů, jsou zajímavá a relevantní. Práce by si zasloužila hlubší zpracování sekundární literatury, nicméně její hlavní slabinou je stránka formulační, která ji posunuje na hranici akceptovatelnosti. Z tohoto důvodu není přes zajímavé myšlenky možné bohužel práci v současné podobě ohodnotit lépe než jako „**dobrou**.“

Marie Novotná, Humpolec 10. 8. 2019